

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо додаткових підстав для відстрочки під час мобілізації та звільнення з військової служби під час воєнного стану у зв'язку з необхідністю постійного догляду за членом сім'ї, який має стійкі порушення функцій організму»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

До нас, як до суб'єктів права законодавчої ініціативи, звертаються громадяни України, які здійснюють постійний догляд за членами своєї сім'ї, стан здоров'я яких унаслідок захворювання, травми, вроджених вад, вікових змін або інших обставин супроводжується стійкими порушеннями функцій організму та істотним обмеженням здатності до самообслуговування, пересування, комунікації чи виконання інших повсякденних дій, з проханням ініціювати внесення змін до законодавства щодо розширення передбачених законом підстав для надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та звільнення з військової служби під час дії воєнного стану. Тому, що чинне правове регулювання не охоплює всіх життєвих ситуацій, за яких член сім'ї фактично потребує постійної сторонньої допомоги, а інша особа є необхідною для забезпечення його щоденних потреб, у результаті виникають ситуації, коли особа внаслідок стійких порушень функцій організму фактично не здатна самотійно забезпечувати свої основні життєві потреби та потребує постійного догляду, однак член її сім'ї, який фактично здійснює такий догляд, не має права на відстрочку у зв'язку з відсутністю формальної підстави, прямо передбаченої статтею 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Аналогічно, військовослужбовець, який проходить військову службу, може опинитися в ситуації, коли через необхідність постійного догляду за членом сім'ї він об'єктивно потребує звільнення з військової служби, однак відповідна обставина не охоплюється чинними положеннями частини третьої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Необхідність постійного догляду за станом здоров'я є обставиною, яка безпосередньо пов'язана із забезпеченням життя, здоров'я та належних умов існування особи. Такий догляд може включати допомогу у самообслуговуванні, пересуванні, дотриманні особистої гігієни, харчуванні, прийманні лікарських засобів, виконанні призначень лікаря, супроводі до закладів охорони здоров'я та виконанні інших необхідних повсякденних дій. У таких випадках постійний догляд є не добровільною побутовою допомогою, а необхідністю, обумовленою станом здоров'я особи та її нездатністю самотійно забезпечувати власні основні потреби. Відтак законодавче регулювання має враховувати не лише формальний статус особи, яка потребує допомоги, а й об'єктивну потребу у постійному сторонньому догляді, якщо така потреба належним чином підтверджена.

У зв'язку з тим, що сам факт наявності у особи певного захворювання не може автоматично бути підставою для надання відстрочки іншому члену сім'ї або його звільнення з військової служби, а право на відстрочку чи звільнення має

виникати лише у випадках, коли стан здоров'я особи об'єктивно зумовлює необхідність постійної сторонньої допомоги та така необхідність підтверджена у встановленому законодавством порядку. Тому норма спрямована на врегулювання окремої категорії випадків, які не охоплюються чинними положеннями статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», але за своїм змістом мають аналогічне соціальне значення, а саме коли військовозобов'язаний фактично забезпечує постійний догляд за членом своєї сім'ї, який через стійкі порушення функцій організму або інший тяжкий стан здоров'я не може самостійно забезпечувати свої основні життєві потреби, або коли військовослужбовець має таку саму необхідність здійснювати постійний догляд за членом сім'ї та у зв'язку з цим потребує звільнення з військової служби під час дії воєнного стану.

З огляду на зазначене, законопроектом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо додаткових підстав для відстрочки під час мобілізації та звільнення з військової служби під час воєнного стану у зв'язку з необхідністю постійного догляду за членом сім'ї, який має стійкі порушення функцій організму» пропонується внести відповідні зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та частини третьої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

2. Мета законопроекту

Метою законопроекту є розширення передбачених законом підстав для надання військовозобов'язаним права на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, а також встановлення додаткової підстави для звільнення військовослужбовців з військової служби під час дії воєнного стану у випадках, коли вони здійснюють постійний догляд за членом своєї сім'ї, який через стійкі порушення функцій організму або інший тяжкий стан здоров'я не може самостійно забезпечувати свої основні життєві потреби, що сприятиме належному забезпеченню життя та здоров'я таких осіб, врахуванню реальної потреби у постійному сторонньому догляді та захисту сімей, у яких військовозобов'язаний або військовослужбовець фактично забезпечує такий догляд.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Положеннями законопроекту пропонується внести зміни до частини першої статті 23 Закону України «Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку», якими передбачити додаткову підставу для надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаним, які мають одного з батьків або члена сім'ї другого ступеня споріднення похилого віку, який внаслідок хронічних захворювань, когнітивних розладів або інших стійких порушень функцій організму частково або повністю втратив здатність до самообслуговування та/або пересування і потребує постійного стороннього догляду.

В цьому випадку право на відстрочку передбачається за умови підтвердження потреби відповідної особи у постійному сторонньому догляді висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я або рішенням експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи, а також за відсутності інших членів сім'ї першого ступеня споріднення, які можуть здійснювати такий догляд, або якщо такі члени сім'ї самі потребують постійного стороннього догляду чи здійснюють догляд за іншими членами сім'ї.

Також, законопроектом пропонується внести відповідні зміни до пункту 3 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу», передбачивши аналогічну підставу для звільнення з військової служби під час дії воєнного стану військовослужбовців, які мають одного з батьків або члена сім'ї другого ступеня споріднення похилого віку, який потребує постійного стороннього догляду, за умови підтвердження такої потреби та відсутності інших членів сім'ї першого ступеня споріднення, які можуть здійснювати відповідний догляд, або за наявності визначених законопроектом обставин, що унеможливають здійснення такого догляду такими особами.

Таким чином, законопроект спрямований на врегулювання питання забезпечення можливості здійснення постійного стороннього догляду за особами похилого віку, які за станом здоров'я втратили здатність до самообслуговування та/або пересування, шляхом встановлення відповідних підстав як для відстрочки від призову під час мобілізації, так і для звільнення з військової служби під час дії воєнного стану.

4. Стан нормативно-правової бази у сфері правового регулювання

Основу нормативно-правової бази становлять Конституція України та Закони України «Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку» та «Про військовий обов'язок та військову службу».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття проєкту Закону сприятиме посиленню державного соціального захисту сімей, у яких один із членів сім'ї через похилий вік та стан здоров'я потребує постійного стороннього догляду, шляхом розширення передбачених законодавством підстав для надання військовозобов'язаним відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та встановлення додаткової підстави для звільнення військовослужбовців з військової служби під час дії воєнного стану у випадках, коли вони фактично забезпечують такий догляд.

Запровадження запропонованого регулювання створить умови для належного забезпечення щоденних потреб осіб похилого віку, які внаслідок хронічних захворювань, когнітивних розладів або інших стійких порушень

функцій організму частково або повністю втратили здатність до самообслуговування та/або пересування і потребують постійної сторонньої допомоги. Це сприятиме забезпеченню безперервності догляду, належних умов життя та збереженню здоров'я таких осіб.

Запропоновані зміни також сприятимуть захисту членів сім'ї, які фактично здійснюють постійний догляд за особою, яка його потребує, та зменшенню ризику залишення такої особи без необхідної допомоги у зв'язку з призовом військовозобов'язаного на військову службу під час мобілізації або продовження проходження військової служби військовослужбовцем. Водночас встановлення додаткових умов щодо підтвердження потреби у постійному сторонньому догляді та відсутності інших членів сім'ї, які можуть здійснювати такий догляд, сприятиме адресності застосування запропонованих норм та недопущенню безпідставного набуття права на відстрочку або звільнення з військової служби.

Правовим наслідком прийняття законопроекту стане встановлення додаткової, чітко визначеної підстави для надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаним та для звільнення з військової служби під час дії воєнного стану військовослужбовцям, які мають одного з батьків або члена сім'ї другого ступеня споріднення похилого віку, який за станом здоров'я потребує постійного стороннього догляду. Запропоновані норми спрямовані на врахування реальної потреби у постійному догляді та забезпечення належного балансу між виконанням військового обов'язку і необхідністю забезпечення життя, здоров'я та належних умов існування таких осіб.

Народні депутати України

